

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM BİRİMLERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE İLGİLİ MEVZUAT VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Handan ERTAŞ¹

¹Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksek Okulu, Yerel Yönetimler Programı
handanertas@selcuk.edu.tr

GİRİŞ

Ülkemizde, 1982 Anayasası, mahalli idareleri 123. ve 127. maddelerinde düzenlemiştir. 123. maddede idarenin kuruluş ve görevleriye bir bütün olduğu ve idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esasına dayanır hükmüyle kamu yönetimi sistemimizde ikili yapılanmanın varlığı yasal olarak teminat altına alınmıştır. Bu bağlamda 127. Maddede de Mahalli idareler; “il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir” şeklinde tanımlanarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır (www.tbmm.gov.tr, 01.03.2016).

Bu bağlamda ülkemizde mahalli idarelerle ilgili olarak belediye, il özel idaresi ve köy olmak üzere üçlü bir idari bölünmeye gidilmiştir. Ayrıca büyükşehir belediyeleri de bu yapılanma içerisinde yer almaktadır. Bu çalışmamızda mevcut yerel yönetim birimlerimizin gelişim süreci, bunlarla ilgili çıkarılan yasalar ve bu yasalarda bu birimlerin görev ve sorumlulukları ile ilgili bir çalışma yapılmıştır.

1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI

Ülkemize toplumsal düzenin ve Devlet işlerinin sürekliliğini sağlamak ve üretilen kamusal mal ve hizmetlerin vatandaşlara daha hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılması için kamu yönetimi sistemi merkezden yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Merkezi yönetim teşkilatı esas itibariyle cumhurbaşkanlığından başlayarak, başbakanlık, bakanlıklar, yardımcı kuruluşlar ve bağlı kuruluşlardan oluşurken, yerel yönetimler teşkilatı ise il özel idareleri, belediyeler ve köylerden meydana gelmektedir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler, idarenin birbirini tamamlayan iki unsuru olup, kuruluş ve görevleriyle bir bütünü teşkil etmektedir.

1.1. Yerel Yönetimin Tanımı

Yerel yönetimler, hizmet yönünden yerel yönetimler ve mahalli idareler olmak üzere ikiye ayrılır. Hizmet yönünden yerel yönetim kuruluşları ülke geneline teknik, kültürel ve ekonomik alanda hizmet veren kuruluşlardır. 1982 Anayasası'nın 127. Maddesi'ne göre Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş ve karar organları, o yörede yaşayan seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişilikleridir (www.tbmm.gov.tr, 01.03.2016). Mahalli idarelerin kuruluş esasları ve görevleri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Mahalli idarelerin seçimleri, beş yılda bir yapılır.

Parlak ve Ökmen'e göre ise yerel yönetimler, “belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel topluluğun bireylerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacı ile kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkez yönetimi ile ilişkilerinde idari özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir”(Parlak, Ökmen, 2015:20).

1982 Anayasası yerel yönetim kuruluşlarını her ne kadar idari ve mali özerkliğe sahip kuruluşlar olarak tanımlasada, bu kuruluşların yaptığı eylem ve işlemler üzerinde merkezi idarenin Anayasa’dan kaynaklanan vaseset denetimi yetkisi vardır. Bu denetimin amacı, yerel hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak vatandaşlar için eşit bir şekilde yürütülmesini ve kamu yönetiminde birliği sağlamaktır (Köksal,1998:45).

1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Türk Yönetim Tarihi incelendiğinde modern anlamda yerel yönetimlerin Tanzimat döneminde ortaya çıktığı görülmektedir (Ortaylı,1995:554).

Geleneksel Osmanlı şehir yönetiminde yereldeki işler merkez tarafından atanan görevliler tarafından yürütülmekteydi. Daha çok bu işler kadılar tarafından yerine getirilirdi. Kadılarla birlikte şehir hizmetlerinin yürütülmesinde vakıfların da önemli bir rolü bulunmaktaydı. Vakıflar daha çok okul, kütüphane, hastane, sebil, aşevi, misafirhane, yurt ve sosyal yardım gibi hizmetleri yerine getirilerdi. Vakıflar, modern anlamda belediyelerin kurulmasından sonrada bazı yerel hizmetleri günümüze dek yürütmeye devam etmişlerdir (Eryılmaz,1997:37).

Tanzimat’la birlikte başlayan modernleşme ve batılılaşma çabalarıyla birlikte yerel yönetimlerde de önemli değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Yerel yönetimlerle ilgili yapılan ilk düzenleme, vergilerin düzenli toplanamaması neticesinde oluşturulan Muhassıllık Meclisleridir. Bu meclisler yerel düzeyde vergileri toplayıp, masrafları düşükten sonra geri kalan kısmı merkeze göndermekle görevlendirilmişlerdi. Bu meclisler daha sonra kurulacak olan yönetim meclislerine öncülük etmişlerdir (Ortaylı,1985:86).

1855 yılında Fransadaki komün idareleri örnek alınarak İstanbul’da ilk belediye kurulmuştur. Şehremaneti adıyla kurulan bu belediye yönetimi, şehrin zorunlu ihtiyaçlarını yerine getirmek, yol ve kaldırım yapmak ve temizlik işlerini yerine getirmek gibi temel işlemleri yerine getirmekteydi (Dursun,1998:100). Şehremaneti gerek mali yetersizlikler, gerekse personel eksikliği gibi sorunlarla modern belediyecilik için iyi bir başlangıç olmamıştır. Osmanlı hükümeti özellikle yabancıların yaşadığı Galata ve Beyoğlu semtlerini içine alan ve modern belediye hizmetlerinin görülmesi amacıyla Altıncı Daire-i Belediye’yi kurdu. Ayrıcalıklı bir bütçeye sahip olan Altıncı Daire-i Belediye ayrıcalıklı durumundan ileri gelen başarılarını Cumhuriyet dönemine kadar sürdürdü. Altıncı Daire-i Belediye’yi örnek alınarak kurulan yeni belediye daireleri beklenen başarıları gösterememiştir (Ortaylı, 2000:32).

İstanbul dışında taşrada modern belediye örnekleri ancak 1864 Vilayet Nizamnamesi’nin Kabul edilmesiyle birlikte görülmeye başlanmıştır. Daha sonra 1870 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile de Vilayet, Sancak ve Kaza merkezlerinde birer belediye teşkilatı kurulacağı karara bağlanmıştır. 1876 Anayasa’sının Kabul edilmesiyle İstanbul’daki , ve taşra’daki belediyelerin seçimle işbaşına gelecek meclisler tarafından yönetilmesi kabul edilmiştir (Aytaç, 1998:76).

1877 yılında çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul’daki mevcut belediyelerin yapısı büyük ölçüde korundu. 1912 yılında çıkarılan “Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Kanun-u Muvakkat” ile belediyelerin yapısında önemli değişimler yaşandı. Buna göre belediye daireleri kaldırılarak yerlerine belediye şubeleri oluşturuldu. Şehremaneti yerine de belediye encümeni oluşturuldu. Bu düzenleme 1930 yılında çıkarılan Belediye Kanunu’na kadar devam etti (Eryılmaz,2000:176). Osmanlı İmparatorluğu döneminde belediyecilik alanında yapılan bu düzenlemeler daha çok şehrin bayındırlığı ve hizmetlerin yürütülmesine yönelik bir takım düzenlemeleri ve kurumsallaşmayı içermekteydi.

1864 yılında Vilayet nizamnamesi ile, eyalet sisteminin yerini vilayet sisteminin alması ile birlikte il özel yönetimlerinin temeli atılmıştır. Bu bağlamda yapılan en önemli düzenleme meclis-i umuminin

başkanlığı merkez tarafından atanan valiye bırakılmıştır (Hakyemez,1998:172). 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkat’ın kabul edilmesiyle birlikte il özel idareleriyle ilgili önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanunun ilk 74 maddesi, illerin genel yönetimini düzenlemiş, 74. maddesinden sonra gelen maddeleri ise il özel yönetimlerini düzenlemiştir. Daha sonra il özel idareleri ile ilgili 1987 yılında 3360 Sayılı Yasa Kabul edilmiş ve bu yasa 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkat’a bazı yeni hükümler getirmiştir. Son olarakta yerel yönetimler reformları çerçevesinde yapılan düzenlemeler ışığında 2005 tarihinde 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu çıkarılmıştır. Bu yasanın getirdiği en önemli yenilik valinin il genel meclisi başkanlığı görevi sona ermiştir (Hakyemez,1998:182).

Türkiye’de büyükşehir belediyeleri ile ilgili yapılan ilk yasal düzenleme 1982 Anayasası’nın 127 maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alır. Buna göre, “mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir” (www.tbmm.gov.tr, 01.03.2016). Daha sonra, 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ile büyükşehir belediyelerin kuruluş, görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu yasaya uygun olarak birden çok ilçeye sahip olan Ankara, İstanbul ve İzmir’de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur (www.tbmm.gov.tr,19.03.2016). 2004 yılına kadar yürürlükte kalan 3030 sayılı yasaya ek olarak çıkarılan kanun hükümlerinde kararnameler ile yerel yönetim sistemimize onüç tane yeni büyükşehir belediyesi dahil edilmiştir.

2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı büyükşehir Belediyesi Kanunu 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nu yürürlükten kaldırmıştır. bu yasayla büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarında değişiklik yapılmıştır. 2012 tarihinde çıkarılan 6360 Sayılı “Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmialtı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte ülkemizde onaltı olan büyükşehir belediyesi sayısı önce yirmi dokuza daha sonra Ordu ilinin de büyükşehir yapılmasıyla birlikte otuza yükselmiştir (www.resmigazete.gov.tr,20.03.2016).

Ülkemizde köy yönetimleri tanzimattan önce ortaya çıkan ilk yerel yönetim birimleridir. Bunun sebebi ise birlikte yaşama ihtiyacının getirdiği bir durumdur. Köylerde muhtarlıkların kurulması 1829 yılında olmuştur. 1858 yılında Osmanlı’da idari reformlar kapsamında mülki idari bölümlenmesine yeniden gidilmiş, bunlar eyelet, liva, kaza ve köyler olarak yeniden düzenlenmiştir. Böylece köyler ilk defa bir yerel idari birim olarak kabul edilmiştir (Kavruk,2004:71). Köy yönetimleri 1864 Vilayet Nizamnamesi ile yeniden düzenlenmiş ve 1924 yılında çıkarılan ve halen yürürlükte olan 442 Sayılı Köy Kanunu ile görev ve sorumluluklarını yerine getirmektedir.

1.3. Anayasalarda Yerel Yönetimler

Osmanlı Devleti döneminde 1876 yılında çıkarılan ve ilk anayasa olan Kanun-i Esasi, yerel yönetimler açısından önemli düzenlemelerin ve yeniliklerin yer aldığı ve gelecek yıllarda çıkarılan diğer anayasalara bu bağlamda ışık tutan önemli bir anayasadır. 119 maddeden oluşmaktadır. Kanun-i Esasi’nin 108-112. Maddeleri il yönetimi ve yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeleri içermektedir (Parlak, Ökmen, 2015:177). Buna göre illerin yetki genişliği esasına göre yönetileceği, vilayet liva ve kazalarda idare meclislerinin görev yapacağı hükümleri yer almıştır. Ayrıca, il merkezlerinde genel meclislerin toplanacağı ve üyelerinin seçimle belirlenmesine yer verilmiştir.

Kanun-i Esasi’nin 112. Maddesi belediyelerle ilgili düzenlemelerle ilgilidir. Buna göre belediye işleri İstanbul ve taşrada, seçimle oluşturulacak belediye meclisleri tarafından belirlenip yerine getirilecektir. Bu meclislerin üyeleri, üyelerinin seçimleri, görev ve yetkileri özel yasalarla belirlenecektir (anayasa.tbmm.gov.tr,22.03.2016).

20 Ocak 1921 tarihinde çıkarılan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, savaş şartlarında hazırlandığı için 23 maddeyle sınırlandırılmıştır. Buna rağmen bu anayasada yerel yönetimlerle ilgili geniş ve önemli düzenlemelere yer verilmiştir. bu bağlamda illere ve bucaklara tüzel kişilik tanınmıştır. İl yönetiminde il başkanı, il meclisi ve il yönetim kurulu olmak üzere üçlü bir yapılanmaya gidilmiştir. Bununla birlikte

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

illerde TBMM tarafından atanan valilerde görev yapacaktı. Ancak vali sadece devletin ildeki genel işleriyle ilgilenecekti (www.tbmm.gov.tr, 22.03.2016).

1921 Anayasası, diğer anayasalarımıza göre hazırlanış şartları bakımından daha zor şartlarda yapılmıştır. Buna rağmen yerinden yönetim ilkesine ve yerel yönetimlere en fazla ağırlık veren bir anayasadır. Ancak ülkenin savaş içinde olması, mevcut kaynakların savaş için kullanılması nedeniyle söz konusu maddelerinin uygulanma imkanı olmamıştır (Parlak, Ökmen, 2015:179).

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Anayasası olan 1924 Anayasası, 105 maddeden oluşmaktadır. Kanun-i Esasi’de yer alan yetki genişliği ve görev ayırımı ilkelerini aynen kabul etmiştir. 1924 Anayasası’nın 85. maddesinde belediye kavramı yer almış ancak bununla ilgili bir düzenlemeye gidilmemiştir.

1924 Anayasası’nın sadece üç maddesinde yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler yer alır. Bunlardan 89. maddesinde, “Türkiye, coğrafya durumu ve ekonomi ilişkileri bakımından illere, iller ilçelere, ilçeler bucaklara bölünmüştür ve bucaklar da kasaba ve köylerden meydana gelir” hükmü yer almıştır.

90. Maddesinde “İllerle şehir, kasaba ve köyler tüzel kişilik sahibidirler” ve 91. maddesinde “İllerin işleri, yetki genişliği ve görev ayırımı esaslarına göre idare olunur” hükümlerine yer verilmiştir (www.tbmm.gov.tr, 24.03.2016). Görüldüğü gibi 1924 Anayasası’nda yerel yönetimlerle ilgili ayrıntılı bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

1961 Anayasası, uzman bir kadro tarafından uzun çalışmalar sonucu hazırlanan, birçok yeni kurumu devlet yapısı içine dahil eden ve yerel yönetimlerle ilgili önemli düzenlemelerin yer aldığı bir anayasadır. Buna göre, yerel yönetimlerin tüzel kişilikleri kabul edilmiş, karar organlarının halk tarafından seçimle işbaşına geleceği karara bağlanmıştır. Seçilmiş organlar üzerindeki vesayet denetimi kısıtlanmış, bu organların denetimi yargı mercilerine bırakılmıştır. Ayrıca yerel yönetimlere görevleriyle orantılı kaynak aktarılması hükmüne bağlanmıştır (www.tbmm.gov.tr, 24.03.2016).

1961 Anayasası’nın 112. maddesi kamu yönetimine ilk defa merkezden yönetim ve yerinden yönetim ayırımını getirmiştir. Böylece yerel yönetimler anayasal bir kurum haline getirilmiştir. 115. Maddesine göre, “Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Belli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, birden çok ili içine alan çevrede, bu hizmetler için, yetki genişliğine sahip kuruluşlar meydana getirilebilir” hükmü ile idari bölümlendirmede illerin esas alındığı görülmektedir.

1961 Anayasası’nın 116. maddesinde de “mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir. Mahalli idarelerin seçimleri, kanunun gösterdiği zamanlarda ve 55 inci maddede yazılı esaslara göre yapılır. Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim, ancak yargı yolu ile olur. Mahalli idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır” hükmüyle mahalli idarelerin tanımı yapılmıştır (www.tbmm.gov.tr,24.03.2016).

1961 Anayasası diğer anayasalardan farklı olarak ilk kez hizmet yerinden yönetim uygulamasına yer vermiştir. Bu düzenleme Anayasa’nın 120. maddesinde “üniversiteler”, 121. maddesinde “radyo ve televizyon idaresi” ve 122. maddesinde de “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” olarak yer almıştır (www.tbmm.gov.tr, 24.03.2016).

27 Temmuz 1963 yılında çıkarılan 307 sayılı kanunla belediye başkanlarının halk tarafından seçimle iş başına gelmesi kabul edilmiştir (www.tbmm.gov.tr, 25.03.2016).

7 Kasım 1982 tarihinde halk oylaması ile kabul edilen 1982 Anayasası da diğer anayasalarda olduğu gibi yerel yönetimlerle ilgili düzenlemelere gitmiştir. Ancak 1961 Anayasası’na göre daha merkeziyetçi düzenlemeler içermektedir. 1982 Anayasası, idarenin kuruluşuyla ilgili 123. maddesinde, “idarenin

kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” hükmüyle 1961 Anayasası’ndaki hükmün aynısına yer vermiştir. Merkezi idare ile ilgili olarak da Anayasa’nın 126. Maddesinde, “Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir” hükmü ile de olarak yetki genişliği ilkesi benimsenmiştir (www.tbmm.gov.tr, 01.03.2016).

Anayasa’nın Mahalli İdareler başlıklı 127. maddesinde de diğer anayasalara göre daha ayrıntılı bir düzenlemeye gidildiği görülmektedir. Bu maddede daha çok denetimi hususunu ön plana çıkarılmıştır. Bu madde, “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Mahalli idarelerin seçimleri, 67 nci maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Ancak, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idareler organlarına veya bu organların üyelerine ilişkin genel veya ara seçimler milletvekili genel veya ara seçimleriyle birlikte yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir. Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kavuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir. Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir. Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile oranlı gelir kaynakları sağlanır” hükümleriyle mahalli idarelerin seçim, görev ve yetkilerini geniş kapsamda düzenlemiştir (www.tbmm.gov.tr, 01.03.2016).

1982 Anayasası’nın 127. maddesinde, 1961 Anayasası’ndan farklı olarak merkezi idarenin, yerel yönetimler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu belirtilmiş, aynı zamanda bu yetkinin kapsamı da açıkça belirtilmiştir (www.tbmm.gov.tr, 01.03.2016).

2. BELEDİYENİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde belediyelerle ilgili çıkarılan ilk yasa 1930 tarihli 1580 Sayılı Belediye Kanunu’dur. Bu kanun 2005 yılında çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu’na kadar 75 yıl yürürlükte kalmıştır. Ancak bu süre içerisinde 1580 sayılı Belediye Kanunu’nda da değişiklikler yapılmıştır. 1984 yılında 3030 Sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 1981 tarihinde 2380 Sayılı Belediyelere Ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve yine 1981 yılında çıkarılan 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kabul edilmiştir.

2.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu Göre Belediyelerin Görev Ve Sorumlulukları

1930 yılında çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Kanunu, belediyelerle ilgili önemli düzenlemelerin yer aldığı bir kanundur. Bu yasada Ankara ve İstanbul dışındaki bütün belediyeler eşit kabul edilmiştir. Nüfusu ikibini aşan yerleşim yerlerinde belediye kurulması bu yasayla zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca yasada belediyelerin görev sorumluluklarıyla ilgili iki önemli ayırım vardır. Bunlardan birincisi belediyenin görevleri liste usulüne göre belirlenmiştir. Bunların dışında ki yerel ve ortak olan görevleri de yerine getirebilirler hükmüde yasada yer almıştır (Nalbant,1997:209). İkinci ayırım ise belediyelerin görevleri “zorunlu” ve “isteğe” bağlı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Yasanın 16. maddesinde, 15. maddede sayılan hangi görevlerin her belediye için zorunlu olduğu ve hangilerinin belediyenin kaynaklarına göre

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

görev alanına gireceği belirtilmiştir. Aşağıdaki tabloda 1580 Sayılı Belediye Yasası’nın 15. Maddesinde sayılan görevlerin hangilerinin her belediye için zorunlu olduğu, hangilerinin belediyeler için isteğe bağlı olduğu ve hangilerinin belediyelerin gelirlerine göre zorunlu olduğu belirtilmiştir (Erençin,2006:21).

1580 Sayılı Belediye Kanunu’nun 15. Maddesine göre belediyenin görevleri şu şekilde sıralanmıştır: (www.yds.gov.tr, 26.03.2016).

- 1 - Umuma açık olan yerlerin temizliğine, intizamına bakmak;
- 2 - Yenilecek, içilecek ve umumun sıhhatine mütaallik kullanılacak şeyleriyle yerlerinin, mahsus kanun, nizamname veya talimatnamesine tevfikana murakabesi;
- 3) (Değişik: 2/12/1960 - 150/1 md.) Umumun yiyip içmesine yatıp kalkmasına, taranıp temizlenmesine, eğlenmesine mahsus lokanta, birahane, gazino, kahvehane, kıraathane, meyhane, han, otel, hamam, sinema, tiyatro, bar, dansing ve emsali yerlerin ve bu mahallerde satılan ve kullanılan seylerin temizliğine, sıhhatine ve sağlığına dikkat etmek ve kanun ve talimatname mucibinde bu

gibi yerlerin işletilmeleri için gece ve gündüz açık kalmalarına ve inzibati sebeplere nazaran zabıtaca verilecek ruhsat üzerine sınıflarına ve tarifelerine göre bunlar için ruhsatname vermek ve açık ve kapalı bulunacağı saatleri mahalli en büyük mülkiye amirinin de muvafakatı alındıktan sonra tayin eylemek, ücret tarifelerini tanzim ve tasdik etmek ve bu gibi yerlerde isi çeviren ve çalışanların ehliyet ve sıhhatleri müsait olup olmadığına göre işlemelerine izin vermek veya menetmek, Ütücüler, kolacılar, lekeçiler, giyim ve ev esyası temizleyici ve boyacıları, ayakkabı tamirci ve boyacıları ve emsallerine ait ücret tarifelerini mesleki tesekküllerin de mütalaasını almak suretiyle tanzim ve tasdik etmek;

4 - Salgın ve bulasıcı insan ve hayvan hastalıklarının önüne geçmek ve yayılmasına mani olmak için mahsus kanun, nizamname veya talimatnameleri mucibince tatbik edilen tedbirler hakkında hükümet teskilatıyla birlikte çalışmak;

5 - Ölenleri muayene etmek ve gömülmesine ruhsat vermek ve belediyelerce gösterilen mezarlıklardan başka yerlere ölü gömdürmek, ücretli ücretsiz olan cenazeleri fenni şartlar dairesinde teçhiz, tekfin ve nakletmek, gömmek ve belediye mezarlıkları ve fenni cenaze yıkama yerleri tesis ve idare etmek ve hayvan ölümlerini yaktırmak veya gömdürmek;

6 - Sıhhi şartları cami belediye salhanesinden başka yerlerde kasaplık hayvan kestirmemek;

7 - Belediye depolarından başka yerlerde kanun ve nizam ve talimat ile muayyen miktar haricinde kabili istial ve infilak maddeler bulundurmamak, buna riayet etmeyenlerin mallarını belediye deposuna kaldırmak ve nısıf bedelini ceza olarak belediyeye almak;

8 - Mürebbiye, sütine, hizmetçi, aşçı, çamasırcı, usak, hamal, söfor, arabacı, kayıkçı, berber, mevaddı gıdaiye satıcısı, süthanelerde hizmet edenlerle süt satanlar ve emsali ve halk ile temas eden hizmet erbabı işçilerin sıhhi ve fenni muayenelerini yaptırmak, ehliyet ve sıhhat vesikaları alanların işlemelerine

izin vermek ve bunları daima tescil ederek müseccel olmayanları menetmek (kayıkçıların ehliyetini tayinde mahalli liman reislerinin mütalaası alınacaktır);

9 - Belediye sınırı dahilindeki deniz, göl ve nehirlerde belde sınırı dahiline münhasır olmak üzere, seyrüsefer eden istimbot, motörbot ve her nevi kayık, mavuna ve salapurya gibi denizdeki ufak nakliye vasıtalarıyla hususi sandal ve kayıklar ve karada belediye sınırı dahilinde umuma mahsus mahallerde seyrüsefer eden yük ve binek araba ve hayvanları ve otobüs, otomobil ve emsali nakliye vasıtalarının sağlığına, temizliğine dikkat ederek bunların azami haddi istiabisini ve tahammül derecelerini ve sınıflarını ve numaralarını tayin ve işletenlerin ehliyet ve sıhhatlerini murakabe ve ücret tarifelerine riayetlerini temin edecek tedbirler ittihaz etmek ve icabında bunları bizzat temin ve idare eylemek ve mevzu kanunlar mucibince salahiyyet dairesinden verilen vesikalara müsteniden işlemlerini ruhsata bağlamak. (Deniz vasıtalarının haddi istiabisini ve sağlığını tayinde mahalli liman dairesiyle ticaret müdürlüklerinin mütalaası alınır); Beldeler veya beldelerle köyler arasında seyrüsefer eden yük ve binek

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

araba ve hayvanları ile otomobil, otobüs ve kamyonların sağlamlığına, temizliğine dikkat ederek bunların azami haddi istiabisi ve tahammül derecelerini tesbit ve sınıflarını, numaralarını tayin ve isletenlerin ehliyet ve sıhhatlerini murakabe etmek bu vesait sahiplerinin daimi ikematgahlarının mensup olduğu kaza belediye idaresine aittir;

10 - Umuma ait yerlerde gelip geçmege, nakliye vasıtalarının islemesine engel olacak, geçenlere zarar veya rahatsızlık verecek veya kaza çıkaracak ve beldenin umumi temizliğini bozacak seyleri kaldırmak, nakliye vasıtalarının nevi ve cinsine göre belde dahilinde azami ve asgari süratini ve isleyeceği ve islemeyeceği, duracağı, yavas gideceği yerleri tayin ve seyrüsefer tarifelerini tanzimve ilan ve umumi intizamı temin etmek, beynelmilel otomobil seyrüseferlerinin talimatnamei mahsusuna tevfikan belediye sınırı dahilinde seyrüseferlerine muktazi isaretlerin vaz`ı ile bu otomobille soförlerin haiz olmaları lazım gelen evsafi tetkik etmek; Denizlere ait yerler için mahalli liman idaresinin mütalaası alınır.

11 - Yol, meydan, pazar, iskele, köprü ve nehirler gibi umuma ait yerlerden ve denizlerden bir kısmını mürur ve ubur ihtiyacını tazyik etmeyecek surette ve muvakkaten her hangi bir ameliye için isgal veya istimal edeceklere izin vermek ve ruhsatsız isgalleri menetmek;

12- Alelümum infaat tamir ve ilaveler için kanun mucibince ruhsat vermek, kanunsuz veya ruhsatsız baslanan ve yapılmakta olan infaatı men ile hususi kanunların hükümlerini tatbik ve kazalı binaları ve baca ve duvarları yıktırmak, arsalarla yangın yerlerindeki kuyu ve çukurları kapattırmak veya tehlikelerini refetmek;

13 - Gıda maddeleri üreten isyerleri hariç Umumun selamet, sıhhat ve huzur ve istirahatine tesiri melhuz olan imalat, istihsalat, müddeharat ve tesisatın yerlerini; harman, kabristan, pazar, gaz depoları, kömür depoları ve süprüntülük mevkilerini ve sartlarını evvelden tesbit ve ilan etmek ve ona göre ruhsata bağlamak (Belediye yeniden yapılacak umumi ahır ve samanlıkların yerini tayin ve mevcut olanları sıhhi takyitlere tabi tutar);

14 - Kanun ahkamına tevfikan bası bos hayvanları tutmak, muhafaza etmek, belde dahilinden geçecek hayvan sürülerinin gelip gececeği yolları ve yaylıma gidecek hayvanların toplanacağı yerleri tayin ve tahdit etmek;

15 - Aleni müzayedeli gayriresmi satışları murakabe etmek, umumi yerlerde toptan satılan ve tartılacak, ölçülecek seyleri kanun ahkamına tevfikan tartmak ve ölçmek ve bilcümle tartı ve ölçüler alat ve edevatını ayarlamak, damgalamak;

16) (Degisik:2/12/1960 - 150/1 md.) Tesbit edilen toptan ve parekende azami satış fiyatlarına veya kar hadlerine ve ücret tarifelerine ve alınan kararlar veya yapılan ilanlar hükümlerine riayeti temin ve kontrol etmek. Azami satış fiyatları ve kar hadleri tesbit edilen maddelerin, satışa arz edilmemesini veya satıştan imtina edilmesini, kaçırılmasını, saklanmalarını veya satılmadığı halde satılmış gibi gösterilmesini menetmek;

17 - Dilencileri dilenmekten menedecek tedbirler almak;

18 - Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, dalanmış ve kudurmuşları, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek;

19 - Belediye kanun, nizam va yasaklarına uymayan, kanunen ruhsata tabi iken ruhsatsız yapılan, beldenin selamet, intizam, sıhhat ve huzurunu ihlal eden seylere meydan vermemek ve bunları menetmek;

20 - Hafta Tatili Kanunundan istifade etmek istiyenlere izin vermek;

21 - Belediye hududu dahilinde orman, tarla, harman, bağ, bahçe, kuru, çayır ve mer`aları ve alelümum araziye hasardan muhafaza etmek;

22 - Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, atese karşı ihtiyaç için umuma açık yerlerde imalathane ve fabrikalarda ve her dükkanda bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilan ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lazım gelen tesisat ve teskilatı yapmak, itfaiye tulumba

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sarnıçları yaptırmak;

23 - Sokak, meydan, iskele, köprü, pazar, panayır yerleri gibi umumi mahalleri daima temiz tutmak, yıkamak, temiz sularla sulatmak, kısın çamur ve karları ve buzları kaldırtmak ve geçenlerin kaymamasını temin eylemek;

24 - Umumi ve hususi yerlerin süprüntülerini muntazam ve fenni vasıtalarla toplatmak, kaldırtmak ve ifna etmek;

25 - 28 Nisan 1926 tarih ve 831 numaralı Sular Kanunu mucibince su getirtmek, suları sıhhi ve temiz tutmak;

26 - Belediye hududu dahilindeki müsterek bag, bahçe, tarla ve bostanların müsterek su kanallarını temizlettirmek, bozulan yollarını tamir ve bu husustaki masrafları alakadarlardan tahsil etmek;

Bahçe, tarla, bostanların ve umumi yerlerin su birikintilerini kurutmak ve kurutturmak, umumi ve hususi havuzların sularını sartlara uygun surette vakit vakit degistirtmek ve tazelettirmek;

27 - Shtiyaca göre umuma mahsus ücretli ücretsiz helalar yaptırmak; Umumi ve hususi binalarda yapılması mecburi olan helaların sıhhi sartlara uygun olmasını temin ettirmek;

28 - Umumun (...) (1) kullanacağı seylerin satıldığı ve muhafaza olundugu mahallerin, umumun içinde yatıp kalkacağı, barınacağı veya bineceği, çalışıp isliyeceği veya hayvanlarını koyacağı yerlerin sıhhi sartlara uygun olmasını temin etmek;

29 - Kanun ve belediye kararlarının mecburi tuttuğu ahvalde veya ihtiyari olarak müracaat vakı oldugu takdirde insan, hayvan, esya ve emlak hakkında harçlı harçsız, tıbbi, baytari, fenni muayeneler, kimyevi ve bakteriyolojik tahliller yapmak ve seraiti sıhhiye raporu vermek;

30 - (Mülga: 9/7/1956-6785/60 md.)

31 - Beldenin sokak ve meydanlarını plana ve programa uygun olarak tanzim ve ıslah etmek, sınıflarını, isimlerini, numaralarını tayin etmek, buna göre ağaçlamak, dösemek, aydınlatmak, süslemek, duracak, sığınacak, dinlenecek yerler yapmak ve iyi bir halde bulundurmak;

32 - Beldenin plana ve programa uygun, 13 Mayıs 1926 tarih ve 839 numaralı kanuna ve diğer hususi ahkama tevfikan lagım ve çukurlarını insa ve tamir etmek ve ettirmek;

33 - Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetistirmek, bunları korumak ve işletmek (Bu işler için kafi mütehassis bulunamayan belediyelere alakadar mahalli daireleri yardım eder);

34 - Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelümüm öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini meccanen kaldırtmak, alil, isten aciz olupta bakacak kimsesi olmıyanlara akmak;

35 - Alelümüm belediyelere ait suları, çeşmeleri, sebilleri, arkları, havuzları, su taksim yerlerini, hazinelerini, kaynaklarını tanzim ve idame etmek;

36 - Belediye sınırı dahilinde umuma mahsus iskele, rıhtım ve köprüleri plana göre insa ve idame etmek;

37 - Yangın yerlerini ve mahalle haline getirilecek yerleri kanun dairesinde tanzim ve imar etmek ve alelümüm infaat, tamirat ve ilavat planlarını kanuna tevfikan tetkik ve tatbik etmek;

38 - Alelümüm sinai müessese ve fabrikaların, elektrik, tenvirat ve tesisatının, makine ve motör ve inbiklerinin kazan, ocak ve bacalarının gerek ilk önce ve gerek sonradan muttariden ve muntazaman fenni

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

muayenelerini icra etmek, etrafındakilerin sıhhatları huzur, rahat ve malları üzerine fena tesir icra edip etmediklerini tetkik etmek, zararlarına mani olmak;

39 - Kanunun mecburi tuttuğu ahvalde veya ihtiyari olarak müracaat vuku bulduğu takdirde her nevi inşaat ve tesisat için muayenei fenniye raporları ve sahadetnameleri vermek ve yahut mezkür tetkikatı yapacak müesseseye malik değilse en yakın bir müessese vasıtasıyla bu işleri temin etmek

40 - Kanuna tevfikan fenni ve sıhhi mezbaha ve teferruatından madut olan barsakhane ve saire yapmak ve işletmek;

41 - (Degisik: 24/5/1957-6975/1 md.; Mülga: 4/12/2003-5015/23 md.)

42 - Meydan ve pazar yerleri yapmak.

43 - (Degisik: 2/12/1960 - 150/1 md.) Ete, ekmege, yas meyve ve yas sebze ile odun ve mangal kömürüne dogrudan dogruya ve kati lüzum halinde mahalli idare kurullarınca tasdik edilmek sartiyle diger gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerine toptan ve perakende azami satis fiyatları ve yas meyve ve sebzeye mahasır olmak üzere kar hadleri tesbit etmek ve icabında 2490 ve 1050 sayılı kanunlar hükümlerine baglı olmaksızın bu maddeleri satın almak, satmak, stok etmek veya belirli bir kar haddi dahilinde satın aldirmek, sattirmek ve ihtiyacı olanlara maksada göre dagıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satis magazaları kurmak ve hayati ucuzlatacak sair tedbirleri almak;

44 - Meydan, cadde ve sokak gibi umuma ait yerlerde ilan işlerini idare etmek;

45 - Yetimhane, acezehane, dogum ve emzirme ve mecburi olarak meccani dogum evleri tesisat ve teskilatı ve mahalleri Sıhhat Vekaletince tayin ve tasdik edilmek sartiyle tımarhane, fenni tebhırhane ve tathir istasyonları vücade getirmek ve işletmek;

46 - Yaris yerleri yapmak ve işletmek;

47 - Kanuna göre dogrudan dogruya veya alakadar tarafından müracaat üzerine gaz, su, elektrik sarfiyatını müs'ir saat ve aletleri veya taksimetreleri teftis etmek (10/10/1983 tarih ve 110 sayılı KHK. nin 25/4 maddesi ile bu bendin, anılan KHK. ye aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır).

48 - Yersiz, yurtsuz olanlara is bulmak, bunlardan garip olup çalısmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak;

49 - Belediye varidatını tahsil etmek;

50 - Belediye hizmetleri için iktıza eden masrafları tesviye etmek;

51 - Belediye emval ve akaratını idare etmek;

52 - Sıhhi muavenet ve imdat merkezleri yapmak ve işletmek;

53 - A: Plan ve tesisatı ve mahalleri Sıhhat ve 5çtimai Muavenet Vekaletince tasdik edilmek sartiyle beldenin ihtiyaciyle mütenasip ücretli, ücretsiz belediye hastanesi;

B: Ehli hayvan hastalıklarının tedavisi için hayvan hastanesi tesis etmek ve işletmek;

54 - Gençler için mahallin ihtiyaciyle mütenasip stadyumlar tesis etmek ve işletmek;

55 - Belediyeye ait eglence yerleri tesis etmek ve işletmek;

56 - Belediyeye ait ılıcaları işletmek, deniz hamamları ve her nevi yıkanma müesseseleri açmak, açılmasına ruhsat verilenlere nezaret etmek;

(Ek: 12/6/1984 - 3019/1 md.) Yeteri kadar parasız halk plajları da açmak.

57 - Eczanesi olmayan yerlerde hususi kanuna tevfikan eczane açmak, fakirlere parasız veya ucuz ilaç vermek, ücretli ücretsiz muayenehane, dispanser vücade getirmek, fakirler için meccani dogum yardımını temin etmek üzere ebe istihdam etmek;

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

- 58 - Her nevi et, yağ, balık, zeytinyağı, peynir ve sebze ve meyva, tursu, tuzlu balık gibi muhafazası ve satılması sıhhi ve baytari seraiite tabi yenilecek seylerin müzayedeli, müzayedesiz toptan alım ve satımının muayyen mahallerde ve belediye nezareti altında icrasını temin için haller tesis ve idare etmek (Borsa muamelatı cereyan eden mahallerde borsaya tabi mevat hakkında hususi kanun ahkamı tatbik olunur);
- 59 - Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmek;
- 60 - Borsa bulunmayan yerlerde zahire pazarları ve ardiyeler yapmak ve işletmek;
- 61-Buz fabrikaları, sıhhi kar kuyuları, her çeşit gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerinin muhafazasına mahsus soguk hava mahzen veya depoları, umumi su depoları ve süthaneler, süt toplama merkezleriyle süt dağıtma teskilatı tesis etmek ve bunları işletmek,
- 62 - Mahrukat pazarları ve ardiyeleri yapıp idare etmek;
- 63 - 5ktisat Vekaletinin müsaadesi alındıktan sonra mahsulat ve masnuat sergi ve panayır yerleri ve müzeleri kurmak ve işletmek;
- 64 - Mezat salonları açmak ve işletmek;
- 65 - Belediye un ve infaat malzemesi fabrikaları vücade getirmek ve idare etmek;
- 66 - Belediye fırınları yapmak ve işletmek;
- 67 - Belediye müessesatının muhafazası altında bulunan emtia üzerine itibar ve ikraz muamelesi yapacak müessesat vücade getirmek;
- 68 - Ucuz belediye meskenleri yapmak ve belediye namına infaat yaparak icar etmek, belediyenin inkisaf ve tevessüe müsait mahallerinde arazi alarak yeni plana göre tanzim etmek ve yeniden infaat yapmak isteyenlere satarak ihtikara mani olmak;
- 69 - Fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek;
- 70 - Sefkat, tasarruf, memurin ve müstahdemini belediye tekaüt sandıkları tesis ve idare etmek ve sehir bankaları açmak;
- 71 - Muhtacin için iane sandıkları tesis ve idare etmek ve emvali menkule terhin sandıkları tesis etmek;
- 72 - Zabıta belediye memuru belediye fen memuru, yapı kalfası ve yapıcı ve muhtelif meslek ustaları gibi beldenin ve belediye idaresinin muhtaç olduğu meslekler erbabı yetistirmek üzere kurslar, dersler, gece ve hafta tatili günü dersaneleri ve ikmal ve çırak, ev kadını mektepleri açmak ve idare etmek;
- 73 - 5şçiler, sanat ve mesai erbabı ve alelum müstahdemler için is kalemleri ve idarehaneleri tesis ve idare etmek, edeceklere de ruhsat vermek;
- 74 - Seyrüseferleri tanzim için talimatnameler yapmak;
- 75 - Fenni ve sıhhi umumi çamasırhaneler yapmak ve yahut yapılmasına izin vermek ve bunları murakabe etmek;
- 76 - Fabrika ve is evlerinin, amele ve meskenlerinin sıhhi teftislerini yapmak (Bu teftis, Devlet Demiryolları için idarenin müfettisleri ve imtiyazlı sirketler için de Hükümet tarafından mansup komiserler marifetiyle yapılır).
- 77 - (Ek: 10/6/1982-2678/1 md.; Mülga: 24/6/1995 - KHK - 560/21 md.)
- 78) (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.)Bu maddede sayılan her türlü yapılar ve çevresinin, yolların, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının özürülülerin kullanımına ve ulaşabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemek,

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

79) (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) 5mar planlarının yapımı ve uygulanması ile yapıların inaat ve iskan ruhsatı asamasında, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uygunluk sağlamak, uygulamaları denetlemek ve bütünlüğü sağlayıcı tedbirleri almak,

80) (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) 5İgili kurum ve kuruluşlarla isbirligi yaparak genç ve yetiskin özürlüler için bölgenin isgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, is eğitim merkezleri ve yasamevleri açmak,

81) (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) Özürlüler için, ulaşım ile sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerden ücret almamak veya indirimli tarife uygulamak, belediyelere ait ve belediyeler tarafından isletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar gibi isyerlerinin özürlüler tarafından isletilmesi konusunda kolaylık sağlamak,

82) Afetlerde mülki idare amirinin emriyle gerek kendi görev sahası içinde gerekse diger il, ilçe, belde ve köylerde kurtarma ve yardım hizmetlerinde bulunmak, afetzedelere yardımcı olmak, Bu görev büyükşehir statüsündeki yerlerde; büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilir.

Tablo 1: 1580 Sayılı Belediye Kanunun’da Belediyenin Görevleri

15. Madde Belediye Görevleri				
16. Madde Gelire Göre Belediye Görevleri				17. Madde
Her Belediye İçin Zorunlu Görevler	Geliri 50 Bin TL’den Fazla Belediyeler İçin Zorunlu Görevler	Geliri 200 Bin TL’den Fazla Belediyeler İçin Zorunlu Görevler	Geliri 500 Bin TL’den Fazla Belediyeler İçin Zorunlu Görevler	Her Belediye İçin İsteğe Bağlı Görevler
1-39 41-44 47-52 56, 57 74, 76	40, 58	45, 53	46, 54, 55	59-73

Kaynak: ERENÇİN, Arif (2006), “Belediye Görevleri Üzerine Bir İnceleme”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt:15, Sayı:1, s.21

1580 Sayılı Yasa’da, belediyelere önemli görevler verilirken bir yandan da belediyeler üzerinde merkezin vesayetinin arttırıldığı görülmektedir. Bunun en bariz örneği, belediyeler kaynak kullanımında merkezi yönetimin sıkı denetimine tabi tutulmuşlardır (Göymen,1997:23).

2.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu Göre Belediyelerin Görev Ve Sorumlulukları

13 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren ve halende yürürlükte olan 5393 Sayılı Belediye Kanunu, belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu yasanın 1580 sayılı yasaya getirdiği en önemli değişiklik bir yerde belediye kurulabilmesi için gerekli asgari nüfus şartını 2000’den 5000’e çıkarmasıdır. Bu yasada belediyenin görevleri 14. maddede sıralanmıştır. 1580 Sayılı yasada belediyenin gelirene bağlı olarak belirlenen zorunlu görevler ve bu görevlerin yerine getirilmesinden sonra yerine getirilebilecek olan isteğe bağlı görevler ayırımı 5393 sayılı yasada belediyenin mali imkanlarına ve görevlerin aciliyetine göre

belediyenin karar organına bırakılmıştır (Erençin,2006:24). Bu yasada belediyenin görevleri liste usulüne göre değil genel yetki ilkesine göre belirlenmiştir. Ayrıca 5393 Sayılı Yasa, 1580 Sayılı Yasa’da ki eksiklikleri gidererek belediyenin güncel şartlara uygun görev tanımlamasını ve dağılımını yapmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde belediyenin görevleri şu şekilde sıralanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 26.03.2016):

1- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

2- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekteğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir. Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulanır. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri kanunu hükümleri saklıdır. Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

3. İL ÖZEL İDARESİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

İl Özel İdaresi, ülkemizin Osmanlıdan devraldığı önemli yerinden yönetim kuruluşlarından biridir. İl özel idaresi ile ilgili ilk yasal düzenleme 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatı’dır. bu kanun il idaresini iki kısımda düzenlemiştir. Daha sonra 1987 yılında çıkarılan 3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile 1913 tarihinde çıkarılan kanun yürürlükten kalkmıştır. Ülkemizde yerel yönetimlerde reform kapsamında 2005 yılında 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun halen yürürlüktedir. 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ile birlikte büyükşehirlerde il özel idareleri kaldırılarak yerel yönetim sistemimizde önemli bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır.

3.1. 1913 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatı’nda İl Özel İdaresinin Görev Ve Sorumlulukları

İl özel idaresi Osmanlıdan günümüze kadar anayasal bir kurum olarak yönetim sistemimizde yer almıştır. 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatı, il idaresini iki kısımda düzenlemiştir. ilk 74 maddeyi içine alan İdare-i Umumiye-i Vilayet birinci kısmı, 75-149. maddeleri içine alan İdare-i Hususiye-i Vilayet de ikinci kısmı oluşturmaktadır (Sobacı, 2005:35).1913 tarihli yasada valinin görevleri ve yetkileri arttırılmıştır. İstanbul’da uygulanan değişiklikler taşrada da uygulanmaya

başlanmıştır. Bu yasaya göre valinin illerde idari, mali, güvenlik ve denetlemeye ilişkin önemli görevleri vardır. Bu durum valinin yetki genişliğinin arttırıldığına önemli bir göstergesidir.

Bu yasada valinin yanında illerde vilayet idare meclisleri oluşturulmuştur. Vali bu meclisin başkanıdır. İdare meclisi, memurların yargılanması dahil olmak üzere illerde devletle ilgili her türlü işlemi kanunlara uygun olarak yerine getirmektedir (Nadaroğlu,2001:182).

Yasanın ikinci kısmında Vilayet Hususi İdaresi'nin kurulması ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre Vilayet Hususi idaresi taşınır ve taşınmaz mallara sahip ve bu kanun ile sınırlı görevleri yerine getirmekle yükümlü bir tüzel kişiliktir ((Sobacı, 2005:37).

1913 tarihli yasaya göre oluşturulan Vilayet Umumi Meclisi, ille ilgili eğitim, sağlık, bayındırlık gibi her türlü kararın alındığı, seçilmiş üyelerden oluşan bir meclistir. Mecliste alınan kararlar valinin onayından sonra kesinleşir. Vilayet encümeni ise vali tarafından verilen vilayet bütçesini inceleyerek görüşlerini valiye raporla bildirir. Önemli iş projelerini inceleyerek raporlandırır.

3.2. 3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nda İl Özel İdarelerinin Görev Ve Sorumlulukları

16 Mayıs 1987 tarihinde çıkarılan 3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatın bazı maddelerini yürürlükten kaldırmış, bazı maddelerinde de değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler, 78 inci maddesinin «son iki fıkrası» madde metninden çıkarılmış ve bu maddeye aşağıdaki 13, 14, 15 inci bentler eklenmiştir. Bunlar (www.tbmm.gov.tr, 27.03.2016):

13. İl Özel idaresi, mahallî müşterek nitelikte olan imar, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, çevre sağlığı ve korunması, eğitim ve spor, tarım, ağaçlandırma, orman tesisi, ekonomi ve ticaret, haberleşme, kültür, turizmle ilgili görevler ve bu Kanun dışında çeşitli mevzuatla verilen görevleri imkânları ve tespit edeceği öncelik sırasına göre yürütür. İl özel idarelerinin görevli olduğu mahalli ve müşterek ihtiyaçların kapsamı ve sınırı Bakanlar Kurulunca tespit olunur.

14. İl özel idaresi, il'in mahallî hizmetlerini kalkınma plam ilke ve hedeflerine uygun olarak ve il'in imkan ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak yıllık program hazırlamak ve uygulamakla görevlidir. Yıllık programlar; genel, katma ve özel bütçeli idarelerden ve diğer kaynaklardan mahallî idarelere aktarılacak ödenekler de dikkate alınmak suretiyle bakanlıklar, bölge ve il kuruluşları ile koordineli bir şekilde hazırlanır. Söz konusu programların il genel meclisince kabulünden sonra bakanlıklarca aktarılan ödeneklere ait olan kısmı ilgili bakanlığın aynen veya tadilen onayı ile yürürlüğe girer. Bayındırlık ve İskan Bakanlığına ödeneği aktarılarak yürütülen işlerde onay makamı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığıdır.

15. Genel, katma ve özel bütçeli idareler bu maddenin 13 üncü bendindeki esaslar dahilinde kendi bütçelerinde yer alan ödenekleri il özel idarelerine aktarırlar.

3360 Sayılı Yasa, 1913 Sayılı Yasa'nın, 80, 82,84, 86, 87, 99, 100, 111, 119, 121, 136, 140, 141ve 144. Maddelerinde , değişiklik yapmıştır. Ayrıca 3360 Sayılı Yasa'ya şu maddeler eklenmiştir (www.tbmm.gov.tr, 27.03.2016).

EK MADDE 1- İl Özel İdaresinin yetki ve görev alanı içinde, kanun, tüzük ve yönetmeliklerle verilen görevlere istinaden il genel meclisi ve il daimî encümenince alınan ve usulüne uygun olarak ilan edilen kararlar veya tedbirlere aykırı davranışta bulunanlara İl daimî encümenince beşbin liradan ellibin liraya kadar para cezası veya üç günden otuz güne kadar işyerinin kapatılması veya ticaret, sanat ve meslekten men cezası verilebilir. Fiilin tekrarı halinde her iki ceza birlikte uygulanır. Cezaya konu olan eşya gerektiğinde muhafaza altına alınır. Eski hale getirilmesi icap eden hususlarda il özel idaresince verilecek uygun süre içinde, mahzurun giderilmemesi halinde, idarece eski hale getirilir. Bu sebeple yapılan harcamalar ilgiliden tahsil olunur. Ancak, vali ve kaymakamlar, cezayı gerektiren suçların işlendiğini bizat gördüklerinde binbeşyüz liradan otuzbin liraya kadar para cezası veya yedi güne kadar işyeri kapatma cezası veya ticaret, sanat ve meslekten men cezası verebilir. Vali ve kaymakamlar tarafından verilen cezalar kesindir. Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı ceza hükümleri ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu hükümleri saklıdır.

EK MADDE 2- Vali ve kaymakamınca verilen cezalar dışındaki ceza kararları, ilgililere usulüne uygun olarak tebliğ edilir. Kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. İtiraz, evrak özerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Verilen para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre il özel idarelerince tahsil olunur.

EK MADDE 3- Görevleri ile ilgili bir suç sebebiyle hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan il özel idare organları veya bu organların seçilmiş üyelerine Memurun Muhakemsiz Hakkında Kanunu muvakkat hükümleri uygulanır. Bu sebeple haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan özel idare organları veya bu organların üyeleri, işleri Bakanı tarafından geçici bir tedbir olarak kesin hükme kadar görevden uzaklaştırılabilir.

Bu ahvalde meclis ve encümenin görevleri valilik makamı tarafından encümenin tabii üyeleri yerine kaim olmak üzere ve bu sayıda seçilecek il müdürleri marifetiyle yürütülür. Ancak, soruşturma veya kovuşturma sonunda yetkili mercilerce; 1. Haklarında menî muhakeme veya beraat kararı verilenler,

2. Üyelik sıfatlarının sona erdirilmesini gerektirmeyecek bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenler,

Haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri bu kararların kesinleşmesi üzerine derhal kaldırılır. Ayrıca kesilmiş ödenekleri kendilerine ödenir.

EK MADDE 4- İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı’nın çeşitli maddelerinde geçen deyimlerden; İrade...: Cumhurbaşkanının onayı, Dahiliye Nezareti : İçişleri Bakanlığı, Nafia Nezareti : Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Nezaret : Bakanlık, Encümeni vilayat: İl Daimi Encümeni, Meclisli Umumi ; İl Genel Meclisi, Vali-i Vilayet ve Memurini Hususiye-i Vilayet : Vali ve İl Özel İdare Personeli olarak değiştirilmiştir.

MADDE 19- İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı’nın 101 inci maddesinin 1 inci ve ek fıkrası ile 112, 113, 118, 137, 138 ve 139 uncu 'maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

3.3. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’na Göre İl Özel İdaresi’nin Görev Ve Sorumlulukları

Yerel yönetimlerde reform kapsamında 22 Şubat 2005 tarihinde çıkarılan 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, il özel idarelerinin yetki, görev ve sorumluluklarında önemli değişiklik yapmıştır. Bunlardan en önemlisi il özel idaresinin karar organı olan il genel meclisinin başkanı olan valinin başkanlık görevi sona erdirilmiştir.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 73 madde ve 3 geçici maddeden oluşmaktadır. Kanunun 1. maddesinde kanunun amacının, il özel idaresinin kuruluşu, organları, yönetimi, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları düzenlemektir ifadesi ile açıklanmıştır. 1864-1950 yılları arasında günümüzde bakanlıkların yürüttüğü birçok hizmet il özel idareleri tarafından yerine getirilirdi. Bu yüzden yönetim tarihimiz açısından il özel idarelerinin önemli bir yeri vardır. Yeni yasa, 3360 sayılı yasayla kıyaslandığı zaman il özel idarelerine çok fazla yetki ve sorumluluk yüklenmiştir.5302 sayılı yasa il özel idaresinin görevleri 6. maddede belirtilmiştir. Bunlar (www.resmigazete.gov.tr, 27.03.2016):

1- Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

2- İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir. İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır. Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası,

il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir. İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Hizmetlerin diğer mahalli idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon o ilin valisi tarafından sağlanır. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

Bu görevlere 2006 yılında çıkarılan 5538 sayılı Bütçe Kanunlarında Yer Alan Bazı Hükümlerin İlgili Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelere Eklenmesi Ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 26. Maddesi ile il özel idaresi bütçesinden, emniyet hizmetlerinin gerektirdiği teçhizat alımıyla ilgili harcama yapılabilir fıkrası eklenmiştir (www.resmigazete.gov.tr,27.03.2016). il özel idareleri bu görevlerine ek olarak acil durum planlaması yapabilir. Ayrıca 2011 yılında yapılan bir düzenleme ile kamu kurumlarının bina, onarım vb. harcamalarının il özel idaresi bütçesinden karşılanabileceği karara bağlanmıştır.

4. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

27.06.1984 tarihinde çıkarılan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile birlikte büyükşehir belediyesi yönetim tarihimize girmiştir. Daha sonra yerel yönetimlerde reform kapsamında 23.07.2004 tarihinde 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kabul edilerek, 3030 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kanunu takiben 12. 11. 2012 yılında yayımlanan 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte ülkemizde büyükşehir yapılanmasında önemli değişikliklere gidildi. bu kanun 2014 yılında yapılan mahalli idareler seçimiyle birlikte yürürlüğe girmiştir.

4.1. 3030 Sayılı Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun’a Göre Büyükşehir Belediyelerinin Görev Ve sorumlulukları

27.06.1984 tarihinde çıkarılan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun 26 madde ve 8 geçici maddeden oluşmaktadır. Bu kanun 25.03.1984 tarihinde yürürlüğe giren 195 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında KHK’yi yürürlükten kaldırmıştır. 3030 sayılı kanun 15 tane kentin büyükşehir belediyesi modeline göre yönetilmesi sistemini düzenlemiştir. Ülkemizde kamu yönetimi sisteminde merkezîyetçi uygulamaların ağırlıkta olması, merkezin yerel yönetimler üzerinde ki vesayet yetkisinin ağır bir şekilde uygulanması büyükşehir belediyesi modelinin uygulanmasında sıkıntılar oluşturmaktadır.

3030 sayılı yasanın getirdiği en önemli değişiklik büyükşehirlerin görev, yetki ve sorumluluklarının artırılması ile birlikte bu belediyelere yeni kaynakların aktarılmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum diğer belediyelerinde büyükşehir olmak için baskılarını arttırmalarına neden olmuştur (Keleş,1992:293).

3030 sayılı yasa büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumluluklarını yasanın 6. maddesinde şu şekilde belirtmiştir (www.tbmm.gov.tr,28.03.2016):

A. Büyükşehir belediyelerine ait görevler:

- Büyük şehir yatırım plan ve programlarını yapmak,
- Büyük şehir nazım imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak, ilçe belediyelerinin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları tatbikat imar planlarını onaylamak ve uygulanmasını denetlemek,
- Büyük şehir dahilindeki meydan, bulvar, cadde ve anayolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak ve kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

- d) Yolcu ve yük terminalleri, katlı otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek,
- e) Çevre sağlığı ve korunmasını sağlamak, 1, 2 ve 3 üncü sınıf gayri sıhhi müesseselerin açılış ve çalışmalarına ruhsat vermek,
- f) Yeşil sahalara, parklar ve bahçeler yapmak, sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmek, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek,
- g) Büyük şehir dahilindeki su, kanalizasyon, her nevi gaz, merkezî ısıtma ve toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, içfietmek veya işlettirmek,
- h) Yiyecek ve içecek maddelerimin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,
- i) Mezarlık alanlarını tespit ve tesis etmek ve işletmek,
- j) Çöplerin ve sanayi atıklarının toplanma yerlerini be'irtmek, değerlendirilmesi ve imhası için gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, işletmek veya işlettirmek,
- k) Meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak isim ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,
- l) Toptancı halleri ve mezbahalar yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek,
- m) İtfaiye hizmetlerini yürütmek, patlayıcı ve yanıcı maddeler üreten ve depolayan yerllcri tespit etmek, fabrikalar ve sanayi kuruluşlarının bulundurmaları zorunlu olan yangın söndürme ve çevre sağlığına ilişkin araç, gereç ve tesisleri tespit etmek ve bu kuruluştan denetlemek,
- n) İlçe belediyeleri arasındaki ihtilaflarda, zabıta veya diğer belediye hizmetlerinin koordinasyonunu sağlamak,
- o) Büyük şehir çapında ortak finansman ve yatırım gerektiren hizmetlerin gerçekleştirilmesini sağlamak,
- p) Büyükşehir belediyesince işletilen alanlarda zabıta hizmeti ile diğer belediye hizmetleri ve ruhsat verme işlemlerini yürütmek.

B. İlçe belediyelerine ait görevler:

(A) Fıkrası dışında kalan ve yürürlükteki mevzuatla belediyelere verilen bütün görevler ilçe belediyelerince yürütülür.

(A) fıkrasının (f) ve (1) bentlerindeki görevler ilçe belediyelerince de yapılabilir. Bu görevlerden hangilerinin ilçe belediyelerince yürütüleceği yönetmelikle belirtilir.

4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na Göre Büyükşehir Belediyesinin Görev Ve sorumlulukları

10.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, yedi bölüm, 33 madde ve 4 geçici maddeden oluşmaktadır. İlk üç maddeden oluşan birinci bölümde kanunun amacı ve kapsamı, 4-6. Maddelerden oluşan ikinci bölümde büyükşehir belediyesinin kurulması ve sınırları, 7-11. Maddelerden oluşan üçüncü bölümde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları, 12-20. Maddelerden oluşan dördüncü bölümde büyükşehir belediyelerinin organları, 21-22. Maddelerden oluşan beşinci bölümde büyükşehir belediyelerinin teşkilatı ve personeli, 23-27. Maddelerden oluşan 6. bölümde büyükşehir belediyelerinin bütçesi, gelir ve giderleri ve 27-33. Maddelerden oluşan yedinci bölümde çeşitli hükümler yer almaktadır (resmigazete.gov.tr, 27.03.2016).

5216 Sayılı Yasanın, 3030 Sayılı Yasa’dan farklı olarak getirdiği en önemli yenilik nüfus şartıdır. Bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için asgari nüfus şartı 750.000 olarak belirlenmiştir (Urhan,2008:92). İki yasa arasındaki diğer önemli bir farklılık , 5216 sayılı Kanunda bütçe de dahil olmak üzere, büyükşehir belediyesi işlemlerinin vali tarafından onaylanması uygulamasına son verilmiştir. 3030 sayılı Kanunun 73. maddesinde büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir belediye encümeni kararlarına

karşı ilgililere valiye müracaatla itiraz hakkı tanınmış ve valinin bu konuda vereceği karar kesin olarak kabul edilmişti (Torlak,Sezer,2005:103).

5216 sayılı Kanunun 7. maddesinde büyükşehir belediyesinin görevi ayrıntılı olarak belirlenmiş ve Belediye Kanunu’nda belediyelere verilen görevlerin neredeyse tamamı büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Büyükşehir kapsamında olmayan belediyeler temel olarak 5393 sayılı Kanuna tabi olarak görev yapmakta; 16 Büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri ise hem 5216 sayılı Kanun hem de 5393 sayılı kanuna göre görevlerini yerine getirmektedirler (Torlak,Sezer,2005:106).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7. Maddesinde büyükşehir belediyelerinin ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir (resmigazete.gov.tr, 27.03.2016):

a- İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

b- Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.

c- Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.

d- Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

e- Belediye Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak.

f- Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h- Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i- Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

j- Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k- Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

l-Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

m- Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.

n- Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

o- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

p- Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

r- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s- Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t- Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u- İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y- Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

z- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a- Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b- Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c- Sıhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d- Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürllüer, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e- Defn ile ilgili hizmetleri yürütmek.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır.

4.3. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna Göre Büyükşehir Belediyesinin Görev Ve sorumlulukları

6.12.2012 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası, Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapmıştır. Daha sonra ek bir meddeyle Ordu ilinde büyükşehir yapılmasıyla ülkemizdeki büyükşehir belediyesi sayısı 30’a yükselmiştir (www.resmigazete.gov.tr, 20.03.2016). Bu yasa 2014 mahalli idareler seçimleriye birlikte yürürlüğe girerek, 5216 Sayılı Yasayı yürürlükten kaldırmıştır.

Bu Kanun ile, ülkemizde il yönetimi sisteminde ve yerel yönetim sisteminde radikal değişimler yapılmıştır. Bu bağlamda, büyükşehirlerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği sona erdirilerek, büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırı il mülki idare sınırı olarak genişletilmiştir. Yine büyükşehirlerde köyler mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Ayrıca Kanunun Geçici 2’inci maddesi ile Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000’in altında olan belediyelerin tüzel kişilikleri ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak bu belediyeler köye dönüştürülmektedir (www.resmigazete.gov.tr, 20.03.2016).

6360 Sayılı Yasayla, diğer yasalardan farklı olarak büyükşehir belediyelerine afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri halinde her türlü desteği sağlamak görev ve yetkisi verilmiştir. Ayrıca, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun (g) bendinde yapılan değişiklikle büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek görevi büyükşehir belediyelerine verilmiştir.

5216 sayılı Kanununun 7’nci maddesinin (n) bendinde yapılan değişiklikle Büyükşehir belediyelerine dini yerlerin yapım bakım ve onarımını yapabilme imkanı getirilmiştir. Diğer bir yenilik ise, Büyükşehir belediyesi içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım

Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar.

6360 Sayılı Yasa, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üzerindeki belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konuk evi açmak zorunda oldukları, diğer belediyelerin de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açabilecekleri hükmünü getirmiştir ((www.resmigazete.gov.tr, 28.03.2016).

Bu yasa ile büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiye bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulacağı ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığının sevk ve idaresinin, vali veya vali tarafından görevlendirilecek bir vali yardımcısı tarafından yerine getirileceği, Maliye Bakanlığınca, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesine yeterli ödeneğin konulacağı düzenlenmiştir.

5. KÖYLERİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde 18.03.1924 tarihinde Kabul edilen 442 Sayılı Köy Kanunu halen yürürlüktedir. Bu kanun ile köylere tüzel kişilik tanınmıştır. 2012 yılında çıkarılan büyükşehir Belediyesi Yasası ile, büyükşehir olan illerde köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalle statüsüne getirilmiştir. Bu yasa çıkmadan önce ülkemizde 34.400 köy varken bu yasa ile köylerin sayısı 18.335’e inmiştir (www.e-icisleri.gov.tr, 28.03.2016).

5.1. 442 Sayılı Köy Kanunu’na Göre Köylerin Görev Ve Sorumlulukları

Türk yönetim tarihi açısından en eski ve en yaygın yerel yönetim birimi köylerdir ve kendiliğinden oluşur. Köylerle ilgili ilk düzenlemeler 1864 yılında çıkarılan Vilayet Nizamnamesi ile başlamış, ancak köylere tüzel kişilik ancak 1924 yılında çıkarılan 442 Sayılı Köy Kanunu ile verilmiştir. Bu kanuna göre, bir yerde köy kurulabilmesi için o yerin nüfusunun 150’den az, 2000’den çok olmaması gereklidir (www.mevzuat.gov.tr, 28.03.2016).

442 Sayılı Köy Kanunu’na göre köyün görevleri zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere ikiye ayrılır. Bunlar (www.mevzuat.gov.tr, 28.03.2016):

Mecburi işler:

- 1 - Sıtma, sivrisinek tarafından aşılandığı ve sivrisinek de su birikintilerinde barındığı ve ürediği için her şeyden evvel köy sınırı dahilindeki su birikintilerini kurutmak;
- 2 - Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak, köyün içtiği su kapalı geliyorsa yolunda delik deşik bırakmamak ve mezarlıktan veya süprüntülük ve gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek;
- 3 - Köylerdeki kuyu ağızlarına bir arşın yüksekliğinde bilezik ve etrafını iki metre eninde harçlı döşeme ile çevirmek;
- 4 - Evlerde odalarla ahırları bir duvarla birbirinden ayırmak;
- 5 - Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapmak ve köyün münasip bir yerinde herkes için kuyusu kapalı veya lağımlı bir (hela) yapmak;
- 6 - Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmıyarak ayrıca akıp gitmesi için üstü kapalı akıntı yapmak;

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

- 7 - Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak, her ev kendi önünü süpürmek;
- 8 - Çeşme, kuyu ve pınar başlarında gübre, süprüntü bulundurmayıp daima temiz tutmak, ve fazla sular etrafa yayılarak bataklık yapmaması için akıntı yapmak;
- 9 - Köyün süprüntü ve gübreliğini köyden uzakça yol üstü olmıyan sapa ve rüzgaraltı yerlerde yapmak ve herkese o gübrelikten ayrı yerler gösterilmek;
- 10 - Her köyün bir başından öbür başına kadar çaprazlama iki yol yapmak (bu yollar köy meydanından geçecektir.)
- 11 - Köyün büyüklüğüne göre orta yerinde ve mümkün olamazsa kenarında bir meydan açmak;
- 12 - Köy meydanının bir tarafında ihtiyar meclisinin toplanıp köyün işlerini görüşmeleri için bir köy odası yapmak;
- 13 - Köy, yol üzerinde uğrak ve konuk ise köy odası yanında ocaklı ve ahırlı bir konuk odası yapmak;
- 14 - Köyde bir mescit yapmak (yeniden yapılacak ise köy meydanının bir tarafına yapılacaktır.);
- 15 - Köyde maarif idarelerinin vereceği örneğe göre bir mektep yapmak (yeniden yapılacak ise köyün en havadar bir tarafına yapılacak ve mektebin herhalde bir bahçesi bulunacaktır.);
- 16 - Köy yollarının ve meydanının etrafına ve köyün içinde ve etrafındaki su kenarlarına ve mezarlıklara ve mezarlık ile köy arasına ağaç dikmek. (Köylü her sene adam başına en az bir ağaç dikecek ve bu ağaç tamamen tutup yeşilleninceye kadar ağaca bakacak ve yeni dikilmişlere hayvanların sürünerek ve kemirerek zarar vermesinin önünü almak için etrafına çalı çırpı sarıp muhkemce bağliyacaktır.);
- 17 - Köy korusunu muhafaza etmek;
- 18 - Köyden Hükümet merkezine veya komşu köylere giden yolların kendi sınırı içindeki kısmını yapmak ve onarmak ve yollar üzerindeki küçük hendek ve derelerin üstlerine köprü yapmak ve yol üzerinden gelip gitmeğe zorluk verecek şeyleri kırmak, kaldırmak. (Bir yol üzerindeki işlerin köyden köy sınırının bittiği yere kadar olanı o köyündür.);
- 19 - Köy halkından askerde bulunanların ve bakacağı olmıyan öksüzlerin tarlalarını, bağ ve bahçelerini (imece) yoliyle sürüp ekmek, harmanlarını kaldırmak;
- 20 - Köy namına nalbant, bakkal, arabacı dükkanları yaptırmak;
- 21 - Köye ortaklama korucu, sığırtmaç, danacı ve çoban tutmak;
- 22 - Köyde insanlarda salgın ve bulaşık bir hastalık çıkarsa veya firengili adam görülürse o gün bir adam yollıyarak Hükümete haber vermek. (Bu haber üzerine kazadan memur gelinciye kadar hastanın yanına bakacaklardan başkalarını sokmamak lazımdır.);
- 23 - Köy hayvanlarında salgın ve bulaşık bir hastalık görülürse o gün bir adam yollıyarak Hükümete haber vermek; bu haber üzerine kazadan bir memur gelinciye kadar hasta olan hayvanı diğerlerinden ayırmak ve hasta hayvan ile beraber bulunmuş olan hayvanları köyün hasta olmıyan hayvanları ile karıştırmamak;
- 24 - Köyde su basması olursa birleşerek selin yolunu değiştirmek;
- 25 - Ekine, mahsule, yemişli, yemişsiz ağaçlara, bağlara, bahçelere zarar veren kuşları, böcekleri,

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

tırtılları öldürmek. (Bunun için hangi türlü kuşların ve böceklerin hangi zamanlarda ve nasıl öldürülmesi lazım geldiği Hükümetten sorulacak ve nasıl öğretilirse öyle yapılacaktır.);

26 - Köy halkının ekilmiş ve dikilmiş mahsullerini, ağaçlarını her türlü zarar ve ziyandan muhafaza etmek;

27 - Mecbur olmadıkça yol üzerine halkın kolaylıkla gelip geçmesine dokunacak şeyler koymamak;

28 - Birdenbire yıkılarak altında adam ve hayvanat kalacak derecede çürümüş veya eğilmiş duvar veya damları bir sakatlık çıkarmaması için yıktırmak veya tamir ettirmek;

29 - (Değişik: 2/12/1925 - 684/1. md.) (Köy içinde bila zaruretini hayvan koşturmamak).

30 - Muhafazasına mecbur oldukları yırtıcı ve azgın hayvanları başı boş salıvermemek;

31 - Devlet parasını kıymetinden aşağı aldırtmamak;

32 - Bir adamın suda veya başka suretle başına bir felaket gelince onu kurtarmak elinde iken yardım etmek;

33 - Köyde çürümüş ve kokmuş meyva vesair sıhhatte muzır şeyler köyden dışarıya götürülür ve gömülür;

34 - Bir hayvana götüremeyecek kadar yük yüklettirmemek;

35 - Yaylımlara başlı başına hayvan salmamak ve ortaklama çayırları biçmemek;

36 - Bir yeri kazarak başkalarının hayvan ve davarlarının düşüp ölmesine ve sakatlanmasına sebep olmasına meydan vermemek;

37 - İhtiyar meclisleri tarafından şahitlik için çağrılınca herhalde gelmek ve eğer gelmeyecek kadar mazereti varsa bildirmek.

İsteğe Bağlı İşler:

1 - Köyün evlerinde ahırları odalardan ayrı bir yere yapmak;

2 - Ev, ahır, hela duvarlarının iç ve dışları senede bir defa badanalanmak;

3 - Her köyün bir başından öbür başına kadar olan yolları taş kaldırma ile döşemek;

4 - Köy mezarlığının köyden ve caddeden uzak bir yerde, suların geldiği tarafta değil, akıp gittiği tarafta olmasına çalışmak ve etrafını duvarla çevirerek içersine hayvan girmesinin önünü almak ve mezarlığa gübre süprüntü dökmek, herkes mezarlarına iyi bakmak;

5 - Köyde bir çamaşırılık yapmak;

6 - Köyde bir hamam yapmak;

7 - Pazar ve çarşı yerleri yapmak;

8 - Köyün sınırı içinde münasip yerlerde ve tepelerde orman yetiştirmek;

9 - Köyü, kasaba ve komşu köylere bitişiren yolların iki kenarına ağaç dikmek ve köy sınırı içindeki yabani ağaçları aşılacak;

10 - Köyde ekilip biçilen ve toplanan mahsulatin veya yapılan eşyanın değeriyle satılabilmesi için köy namına alıcı adam aramak;

11 - Köy tarla ve bahçelerini sulamak için bütün köye ortaklama ark yapmak;

12 - Köye ortaklama her türlü ziraat, pulluk, orak, harman makineleri almak;

- 13 - Köyde peynir ve yağ yapmak için makine almak;
- 14 - Köye ortaklama değirmen yapmak veya getirtmek;
- 15 - Köylülerin giydiği esvapları köyde dokutmağa çalışmak;
- 16 - Köylüden berber yetiştirmek;
- 17 - Köylüden ayakkabıcı yetiştirmek;
- 18 - Köylüden nalbant, demirci, arabacı, kalaycı yetiştirmek;
- 19 - Ekinden çok gelir almak için yapma gübre getirtmek;
- 20 - Köylünün bilgisini artıracak kitap getirtmek;
- 21 - Yemeklik ve para ile köy fikarasına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve kızları evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerinin kefen vesairesinin tedarikine çalışmak;
- 22 - Kazaen yanan veya yıkılan fukara evlerini bütün köy yardımı ile yapmak;
- 23 - Bütün köy için bankadan para kaldırmak ve tarla, bahçe, çift ve tohum almak isteyenlere vermek ve bu paranın her sene borçlarını toplıyarak bankaya yatırmak;
- 24 - Köyde güreş, cirit, nişan talimleri gibi köy oyunlarını yaptırmak;
- 25 - Kağnıları dört veya iki tekerlekli arabaya çevirmek ve köy parasiyle araba yapacak ve onaracak bir tezgah açtırıp köy namına idare etmek;
- 26 - Her köyde köy sandığından bir ambar yaptırıp bunun bir bölmesine harman zamanında herkesten köy namına mahsullerine göre birer miktar zahire ödünç alınarak konulmak ve bu zahireyi muhtaç köylülere gene köy namına yemeklik veya tohumluk olarak ödünç vermek ve her sene ambarda artan zahireyi yeni mahsul ile değiştirmek;
- 27 - Her sene köy namına bir veya daha ziyade tarla ektirerek mahsulünü imece yoliyle biçip elde ettikten ve gelecek sene için tohumu ayırdıktan sonra artanını satarak parasını köy sandığına yatırmak;
- 28 - Köy namına iyi cinsten boğa, aygır, teke, koç satın almak;
- 29 - Köy korusu olmıyan yerlerde koru yetiştirmek;
- 30 - Köyde sağlık işlerine bakmak üzere bir sağlık korucusu bulundurmak, yok ise vilayet veya kaza merkezinde açılacak sağlık derslerine adam göndererek yetiştirmek suretiyle köyde istihdam etmek;
- 31 - Hükümet tarafından sağlık işlerinde kullanılmak üzere verilecek ilaçları korumak.
- 32 - (Ek: 12/2/1954 - 6250/1. md.) Köye elektrik tesisatı vücuda getirmek.

GENEL DEĞERLENDİRME

1982 Anayasası’nda yönetim sistemimiz temel olarak merkezi ve mahalli idareler olarak ele alınmaktadır. Bunlardan mahalli idareler, yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip bir tüzel kişiliktir. Yerel yönetimler, halka daha yakın idareler olmaları ve bu bağlamda demokratik yaşamda oynadıkları roller itibariyle halkın yönetime katılımının ilk basamağı olma özelliğiyle de yönetim sistemimizde önemli yere sahiptirler.

Yerel yönetimlerle ilgili olarak Tanzimatla birlikte başlayan yasal düzenlemeler, 1864 Vilayet Nizamnamesinin ilanı ile devam etmiş en son 2012 yılında çıkarılan Büyükşehir Belediyesi Yasası ile devam etmiştir. Özellikle 2000’li yıllardan sonra kamu yönetiminde reform kapsamında yasal düzenlemelerin ivmesi arttırılmış, yasalar peşpeşe çıkarılmıştır.

Türkiye’de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz

Sonuç olarak, başarılı bir yerel yönetim uygulaması için merkezi hükümetle daha uyumlu, vatandaşın katılımını ve güvenini arttıran, kaliteli hizmet sunumu için yeterli ancak tasarruflu kullanılan kaynaklara sahip bir yerel yönetim sisteminin kurulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AYTAÇ, Fethi (1998), **Açıklamalı Belediye Kanunu**, 6.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara
- DURSUN, Davut (1998), “*Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Doğuşu Ve Siyasi/İdari Gelişme*”, **Türkiye’de Yönetim Geleneği-Kurumlar, Sorunlar Ve Yeniden Yapılanma Arayışları**, Ed. D. Dursun, H. Al, İlke Yayıncılık, İstanbul
- ERENÇİN, Arif (2006), “*Belediye Görevleri Üzerine Bir İnceleme*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt:15, Sayı:1, s.21-40
- ERYILMAZ, Bilal (1997), **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul
- ERYILMAZ, Bilal (2000), **Kamu Yönetimi**, Erkan Matbaacılık, İstanbul
- GÖYMEN, Korel (1997), **Türkiye’de Kent Yönetimi**, Boyut Yayınları, İstanbul
- HAKYEMEZ, Yusuf, Şevki (1998), “*İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları Ve Roller*”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:31, Ekim-Aralık, s.172-190
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>, 28.03.2016
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, 26.03.2016
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm>, 27.03.2016
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>, 27.03.2016
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060712-1.htm>, 27.03.2016
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>, 20.03.2016
- <http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm>, (01.03.2016).
- <http://www.yds.gov.tr/dosyalar/1326978039-1580.pdf>, 26.03.2016
- <https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/1876/1876ilkmetinler/1876-ilkhal-turkce.pdf>, 22.03.2016
- <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, 28.03.2016
- <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa21.htm>, 22.03.2016
- <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm>, 24.03.2016
- <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa61.htm>, 24.03.2016
- <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm>, 26.03.2016
- https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc067/kanuntbmmc067/kanuntbmmc06703030.pdf, 19.03.2016
- https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc067/kanuntbmmc067/kanuntbmmc06703030.pdf, 28.03.2016
- https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc070/kanuntbmmc070/kanuntbmmc07003360.pdf, 27.03.2016
- https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c020/b134/mm_020201340515.pdf, 25.03.2016
- KAVRUK, Hikmet (2004). **Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi**, Odak Yayınevi, Ankara
- KELEŞ, Ruşen (1992), **Yerinden Yönetim Ve Siyaset**, Cem Yayınları, İstanbul, s.293
- KÖKSAL, Erhan (1998), “*Türkiye’de Merkezi Hükümetin Taşra Örgütünün Denetimi*”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:20, Sayı:3, Ankara, s.45-72
- NADAROĞLU, Halil (2001), **Mahalli İdareler**, Beta Yayıncılık, İstanbul
- NALBANT, Atilla (1997), **Üniter Devlet:Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

- ORTAYLI, İlber (1985), **Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği**, Hil Yayınları, İstanbul
- ORTAYLI, İlber (1995). “Devraldığımız Miras”, **Yeni Türkiye, Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:4, ss.552-558
- ORTAYLI, İlber (2000), **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
- PARLAK, Bekir ve ÖKMEN, Mustafa (2015), **Yerel Yönetimler Kuram Ve Uygulamada Küresel Ve Ulusal Konular Ve sorunlar**, Ekin Yayınları, Bursa, 4. Baskı
- SOBACI, M. Zahid (2005), “*Yeniden Yapılanma Sürecinde İl Özel İdarelerinin Dünü, Bugünü Ve Geleceği Üzerine Değerlendirmeler*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 14, Sayı 4, s.35-48
- TORLAK, S. Evinç; Yasin SEZER (2005), “*Büyükşehir Belediye Reformu Üzerine Bir Değerlendirme*”, **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar- 1**, (Ed: H. Özgür, M. Kösecik), Nobel Yayınları, Ankara, s.103-132
- URHAN, V. Feyza (2008), “*Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:70, Ankara, s.92-120